

» GABY GOES CIRCULAIR «

BLIJVEND BOUWEN

'HET HORLOGEKNOPJE VAN BUSSUM', ZO NOEMDEN KOOT & BIE DE BUSSUMSE WATERTOREN OOI, VANWEGE DE LEIJKE, GERIBBELDE, METALEN KRAAG OM HET RESERVOIR. INMIDDELS IS DE TOREN ALWEER JAREN EEN PRACHTIG MONUMENTAAL GEBOUW EN, NIET ONBELANGRIJK, UITGEROEPEN TOT DUURZAAMSTE BEDRIJFSGEBOUW VAN NEDERLAND. DE TRANSFORMATIE KWAM VAN DE TEKENTAFEL VAN VOCUS ARCHITECTEN UIT BUSSUM, EEN BUREAU DAT DUURZAAMHEID HOOG OP DE AGENDA HEEFT STAAN.

TEKST: GABY VAN GESTEL FOTOGRAFIE: ROOS ALDERHOFF EN NIENKE ELENBAAS

VOCUS is gevestigd in diezelfde watertoren en bestaat in 2019 twintig jaar. Een mooie aanleiding om het bureau te bezoeken en in gesprek te gaan met Bob Custers, die samen met Michael Noordam eigenaar is. VOCUS blijkt een bureau dat graag z'n nek uitsteekt, onderzoek doet, experimenteert en in beweging is. Onconventioneel, net even anders. Dat alles zal ertoe hebben bijgedragen dat de Watertoren zo baanbrekend bleek. Een voorbeeld: het platte dak van de uitbreiding achter de watertoren is voorzien van een isolerend groendak in combinatie met zonnepanelen en huisvest een bijenkolonie. Een ander voorbeeld: de verwarmingsinstallatie werkte aanvankelijk op oud frituurvet. Helaas bleek dit plan in de praktijk niet naar behoren te functioneren: de installatie liep vast. Bob schaamt zich er niet voor om het te vertellen, hoewel dit soort experimenten het bureau ook wel eens kritiek opleverde. Maar: zonder uitproberen kom je niet verder.

DE WATERTOREN
"De Watertoren bleek een springplank naar de rest van Nederland en zelfs België te zijn. Het project kwam op ons pad toen VOCUS zich als jong bureau in het Gooi wilde gaan vestigen", vertelt Bob. Samen met Michiel Haas van het Nederlands Instituut voor Bouwbiologie en Ecologie (NIBE) in Naarden kreeg VOCUS de kans dit pand om te vormen tot een kantoorgebouw. "Extra leuk dat we ons bureau, samen met een aantal andere bedrijven, in het gebouw mochten vestigen. In 2004 werden de plannen gemaakt en in 2010 was het gebouw gebruiksklaar. En zonder dat het direct de bedoeling was geweest, bleken we het duurzaamste bedrijfsgebouw van Nederland gecreëerd te hebben." Het gebouw sleepte diverse prijzen in de wacht en kreeg veel aandacht. »

Bob Custers

“We staan aan de vooravond van een GROTE VERANDERING, waarbij de aandacht van het energiegebruik van gebouwen verschuift naar de TOEGEPASTE MATERIALEN in gebouwen”

BADHUIS HILVERSUM

Het bleef niet bij de Watertoren. Er zijn tal van andere gebouwen binnen (en buiten) de regio die door VOCUS op opmerkelijke wijze zijn getransformeerd. Zo werd het Badhuis in Hilversum, een ontwerp uit 1920 van architect Dudok, in 2018 getransformeerd tot een dubbel woonhuis. Het rijksmonument werd tegelijkertijd verduurzaamd met onder meer zonnepanelen, een warmteterugwin-installatie, vloerverwarming en een warmtepomp. Een ander mooi project: de voormalige houtloods aan de Roemer Visscherlaan in Bussum. Bijna had de loods moeten wijken voor een nieuw en weinig spannend appartementencomplex, maar architecten Bob Custers en Joep Mol kwamen met een inspirerend alternatief, waarbij de bijzondere kapconstructie, compleet met z'n oude, gekromde dakpannen met kieren en spleten, bewaard is gebleven. Een duurzame oplossing die ook recht doet aan de geschiedenis van dit bijzondere pand.

ENERGIESLURPERS

Er zijn nog veel meer aansprekende voorbeelden te vinden op het projectenlijstje van VOCUS. Renovaties, transformaties, maar evengoed nieuwbouw en stedelijke ontwikkeling. Hoe rijmt 'bouwen' met 'duurzaamheid', vooral in de huidige discussie over stikstof? Bob heeft daar zijn eigen gedachten over. "Bij nieuwbouw is het relatief eenvoudig om aan de huidige normen te voldoen. Maar wij krijgen vaak te maken met bestaande gebouwen die enorme energieslurpers blijken. Het is dan ook vaak onmogelijk ze energie-neutraal te krijgen. Omdat nieuwbouw slechts vijf procent van de totale bouwsector beslaat, moeten we dus vooral kijken hoe we met die andere 95 procent omgaan. Je moet de focus dan leggen op schone energie."

LOKALE HOUTBOUW

Ook als het gaat om bouwmaterialen, heeft Bob een stevige visie. "We staan aan de vooravond van een grote verandering, waarbij de aandacht van het energiegebruik van gebouwen verschuift naar de toegepaste materialen in gebouwen", is zijn overtuiging. Hij haalt het zogenaamde materialenpaspoort van architect en visionair Thomas Rau aan, waarmee de bouwmaterialen in een gebouw inzichtelijk gemaakt kunnen worden. "Maar we moeten ook andere keuzes maken. Beton is bijvoorbeeld een materiaal waarbij veel stikstof vrijkomt tijdens het productieproces. Niet duurzaam, maar toch wordt het materiaal nog steeds veel in de bouw toegepast. Bij hout daarentegen wordt juist veel CO² opgenomen tijdens het groeiproces. Houtbouw is echter alleen verantwoord in combinatie met herbebossing. Dus de toepassing van beton in de bouw moet worden afgeremd en houtbouw met lokaal gekweekt hout zou veel meer gestimuleerd en toegepast moeten worden."

DE CIRCULAIRE CIRKEL

Duurzaamheid; het is voor VOCUS niet alleen een modewoord. Zo heeft het bureau de Circulaire Cirkel in het leven geroepen. Het allitereert lekker, maar het gaat VOCUS er vooral om duurzaamheid bij opdrachtgevers bespreekbaar te maken. "Het is niet alleen superbelangrijk om over duurzaamheid te praten, het mag ook leuk zijn", vindt Bob. "In de cirkel komt van alles aan bod, zoals mobiliteit, water, materiaal, sociale impact en meer. Onze opdrachtgevers kunnen aangeven hoe belangrijk dit voor ze is. Als ze op een bepaald punt aangeven dat het minder belangrijk of niet relevant is, moet dat op een ander punt gecompenseerd worden. Op die manier komen we samen tot een duurzaam ontwerp." »

Villa van hout, staal en glas in Bussum

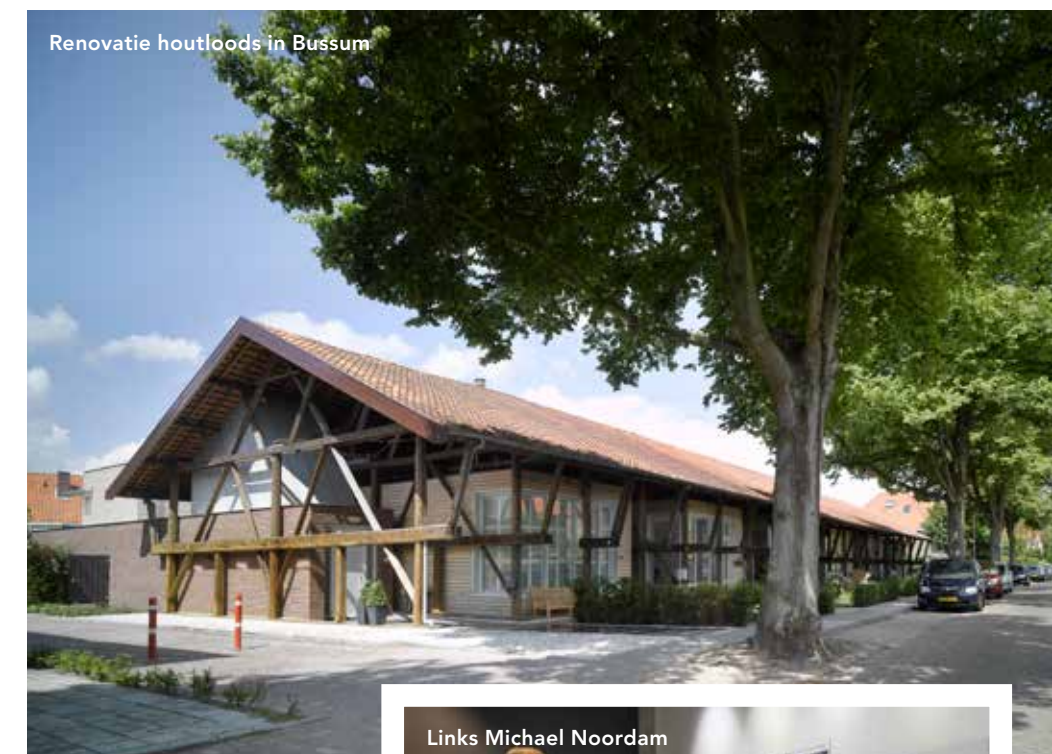
Uitzicht vanaf watertoren

» Gaby van Gestel

is trendwatcher en heeft haar eigen trendbureau GABLAB. Haar bijzondere aandacht gaat uit naar duurzaamheid, technologische innovaties en humane aspecten. Voor Gooische Tam Tam gaat Gaby op zoek naar circulaire initiatieven in het Gooi. (06-2525.gablab.nl)

“Nog één keer een nieuw kantoor voor VOCUS bouwen, met dezelfde impact als de Watertoren destijds”

Renovatie houtloods in Bussum

Links Michael Noordam

TOEKOMST

Dit jaar viert het architectenbureau zijn 20-jarig jubileum. Bob zelf is onlangs vijftig jaar geworden. Een goed moment om zichzelf en zijn omgeving de belofte te doen nog één keer een nieuw kantoor voor VOCUS te bouwen met dezelfde impact als de Watertoren destijds. Bob is blij dat er ondertussen heel veel gebouwen bij zijn gekomen die de Watertoren qua duurzaamheid hebben overtroffen. Zijn droom met betrekking tot het nieuwe te bouwen kantoor is dat het gebouw na verloop van tijd op kan gaan in iets anders; een mooie circulaire gedachte. Waar dat nieuwe kantoor moet komen weet hij nog niet, zoiets komt op een gegeven moment vanzelf. Zo is dat ook met de watertoren gegaan. “Maar”, voegt hij er snel aan toe, “Ik geniet wel heel erg van het uitzicht hier!” ◀

GABY SAYS...

“Bob is een bezogen pleitbezorger van duurzaam bouwen en voor hem en zijn compagnon Michael zit ontwerpen voor een duurzame toekomst besloten in de visie van het bureau. VOCUS heeft inmiddels dan ook een flink aantal duurzame gebouwen op zijn naam staan, waaronder heel recent de transformatie van De Tinfabriek in Naarden. De gebouwen

die het bureau ontwerpt zijn niet alleen duurzaam, maar sluiten ook mooi aan bij de omgeving waarin ze worden gebouwd. Ze passen bijvoorbeeld mooi bij het bestaande straatbeeld – ze volgen ‘het ritme van de straat’, zoals Bob dat zelf zo mooi noemde. De visie van Bob op de toekomst van het bouwen is heel interessant en relevant, maar tege-

lijkertijd ook behoorlijk complex. Ik ben ondertussen benieuwd waar hun volgende kantoor zal komen en zal het niet weer vijftien jaar laten duren voordat ik daar een kijkje ga nemen. Want niet alleen zal het op gebied van circulariteit vooruitstrevend zijn, ik verwacht er opnieuw een adembenemend uitzicht!”